

УКРАЇНА

(19) UA (11) 46555 (13) U
(51) МПК (2009)
C05F 11/00
C12P 1/04

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

видається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ АКТИВАЦІЇ МІКРОБІОТИ ҐРУНТУ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

1

(21) u200907419
(22) 15.07.2009
(24) 25.12.2009
(46) 25.12.2009, Бюл.№ 24, 2009 р.
(72) МАКЛЮК ОЛЕНА ІВАНІВНА
(73) НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР "ІНСТИ-
ТУТ ҐРУНТОЗНАВСТВА ТА АГРОХІМІЇ ІМЕНІ
О.Н.СОКОЛОВСЬКОГО"
(57) Спосіб активації мікробіоти ґрунту в умовах
ведення біологічного землеробства, що включає

2

виділення чистих культур, їх селекцію за агрономі-
чно корисними властивостями, передпосівну бак-
теризацію, який **відрізняється** тим, що як препа-
рати для бактеризації застосовують виділені з
досліджуваних ґрунтів чисті культури, які викорис-
товують шляхом передпосівної бактеризації насін-
ня на тих самих ґрунтах, з яких вони були виділені,
для отримання максимального корисного агроно-
мічного ефекту.

Корисна модель відноситься до галузі сільсь-
кого господарства, зокрема до агрозаходів, спря-
мованих на підтримку родючості ґрунту та підви-
щення урожаю сільськогосподарських культур в
системі біологічного землеробства.

Відомо спосіб активізації мікробіоти ґрунту
шляхом внесення мінеральних добрив. Але прин-
ципи ведення біологічного землеробства потребу-
ють використання природного біологічного потен-
ціалу ґрунту і не припускають внесення
мінеральних добрив у дозах, достатніх для забез-
печення необхідного обсягу врожаю (Функціону-
вання мікробних ценозів в умовах антропогенного
навантаження / К.І. Андреюк, Г.О. Іутинська, А.Ф.
Антипчук та ін. - К.: Обереги, 2001. - 240с.: іл. - (Б-
ка Держ. Фонду фундамент. Досліджень).

Відомо інший спосіб активізації ґрунтової мік-
рофлори за рахунок штучного збагачення ґрунту
чистими культурами мікроорганізмів з агрономічно
корисними властивостями, зокрема шляхом пе-
редпосівної бактеризації насіння сільськогоспо-
дарських культур біопрепаратами (UA №20206
Штам бактерій *Bacillus polymyxa* ВНДСГМ В-324 Д
для виробництва стимулятора росту цукрового
буряка). Цей спосіб є прийнятним для біологічної
системи землеробства. Проте, штами, на основі
яких розроблені відомі біопрепарати, отримані з
ценозів певних ґрунтово-кліматичних умов і при їх
інтродукції в інші типи ґрунтів не в повній мірі роз-
кривають свій потенціал з ефективного впливу на
формування урожаю. Між тим, останнім часом
окремими вченими встановлено вплив комплексу

біотичних та абіотичних факторів на ефективність
застосованого біопрепарату.

Найбільш близьким до заявленого є спосіб за-
стосування біопрепарату у тих ґрунтово-
кліматичних умовах, відповідно за яких він розро-
блявся (UA №3203 Спосіб що сприяє ефективному
засвоєнню важкорозчинних фосфатів сільськогос-
подарськими рослинами та підвищенню їх вро-
жайності за рахунок штаму фосфатомобілізуєчих
бактерій *Enterobacter nimipressuralis* 32-3). Але,
робота щодо створення різноманітних за агроно-
мічною спрямованістю біопрепаратів відповідно до
кожного типу ґрунту та із урахуванням районних
особливостей є дуже трудомістка. Крім того, роз-
робка біопрепарату потребує проведення низки
біохімічних аналізів з ідентифікації кожної мікроб-
ної культури, яка є основою препарату. Такі аналі-
зи потребують специфічного лабораторного обла-
днання, певних фахівців і дорого коштують. Тому
можливість їх проведення в будь-якій мікробіологі-
чній лабораторії дуже обмежена.

В основу корисної моделі поставлена задача
удосконалення способу, за рахунок активації мік-
робіоти ґрунту в системі біологічного землеробст-
ва агрономічно корисними мікроорганізмами, що
сприяє підвищенню родючості ґрунту, збільшує
врожай сільськогосподарських культур та запобі-
гає ураженості рослин фітопатогенами за умов
відмови від агрохімікатів.

Поставлена задача досягається тим, що у ві-
домому способі активації мікробіоти ґрунту в умо-
вах ведення біологічного землеробства, який

(19) UA (11) 46555 (13) U

включає виділення чистих культур, їх селекцію за агрономічно корисними властивостями, передпосівну бактеризацію, згідно з винахідницьким задумом в якості препаратів для бактеризації застосовують виділені з досліджуваних ґрунтів чисті культури, які використовують шляхом передпосівної бактеризації насіння на тих самих ґрунтах, з яких вони були виділені, для отримання максимального корисного агрономічного ефекту.

Запропонований спосіб полягає у виділенні чистих культур мікроорганізмів з певного ґрунту за загальноприйнятими методиками ґрунтової мікробіології та їх селекцію за агрономічно корисними властивостями, зокрема рістстимулюючими, азотфіксуючими та антагоністичними. Першим етапом скринінгу є визначення продукування фізіологічно-активних речовин біопробами на проростках кукурудзи за методом О.А. Берестецького (1971; 1982); другим - відбір активних ізолятів мікроорганізмів для подальшого дослідження на азотфіксуючі та антагоністичні властивості. Нітрогеназна активність чистих культур визначається газохроматографічно ацетиленовим методом (Умаров, 1976), вивчення антагоністичних властивостей - методом змішаних культур (Л. Барнет, 1953), і проводиться по відношенню до тих фітопатогенів, які більш проявляють себе у відповідному регіоні. Така послідовність аналізування сприяє отриманню штамів з комплексом агрономічно корисних властивостей і дає можливість уникнути необхідності дослідження великого обсягу чистих культур. Активні штами, які були відібрані за результатами лабораторних досліджень й мають комплекс корисних властивостей, шляхом передпосівної бактеризації насіння сільськогосподарських культур

вносяться у ґрунт, з якого вони були отримані. Ефективність запропонованого способу була встановлена на довгострокових стаціонарних дослідах в системі біологічного землеробства при вирощуванні ярого ячменю та гречки. При вирощуванні гречки бактеризація сприяла зростанню чисельності важливих трофічних груп мікроорганізмів в 1,4-2,2 рази (таблиця 1), а при вирощуванні ячменю - зростанню ферментативної активності ґрунту в середньому на 35% (за дегідрогеназою, інвертазою, поліфенолоксидазою), амоніфікаційної та нітрифікаційної активності - на 18,3-63,5% (таблиця 2). Крім того, ефективність застосованого способу позначилася на прирості маси зерна гречки на 25,1% і ячменю на 8% (Фіг.1). Та при відносно незначному збільшенні урожаю зерна ячменю, ми змогли позитивно вплинути на показники якості продукції, які досить важко піддаються зростанню: вміст клейковини в зерні ячменю збільшився на 1,4%, білка - на 5,3 (Фіг.2). Слід зазначити, що при цьому інтродуковані штами володіли антагоністичними властивостями, що сприяло запобіганню ураженості рослин фітопатогенними грибами.

Запропонований спосіб не потребує проведення довгострокових трудомістких та коштовних дослідів з ідентифікації. Але, зберігаючи для отриманих штамів природно притаманну їм екологічну нішу, дає можливість краще пристосуватися у ґрунті, збільшити ефект бактеризації і, як наслідок, активізувати природній біологічний потенціал ґрунту, підвищити урожай сільськогосподарських культур та поліпшити якість продукції на фоні збереження родючості ґрунту і відмови від агрохіміка-агрохімікатів в системі біологічного землеробства.

Таблиця 1

Еколого-трофічні групи мікроорганізмів	Чисельність мікроорганізмів, млн. КУО в 1г ґрунту		
	без бактеризації	з бактеризацією	приріст до контролю, %
м/о, які засвоюють органічний азот	7,08	9,81	+38,5
м/о, які засвоюють мінеральний азот	10,00	22,00	+120,0
оліготрофи	28,68	45,89	+60,0

Таблиця 2

Біохімічні показники ґрунту	Без бактеризації	З бактеризацією	Приріст до контролю, %
дегідрогеназна активність	21,39 ¹⁾	31,99	+49,5
інвертазна активність	7,68 ²⁾	8,37	+9,0
поліфенолоксидазна активність	271,80 ³⁾	400,91	+47,5
амоніфікацій на здатність	0,63 ⁴⁾	1,03	+63,5
нітрифікацій на здатність	0,687 ⁵⁾	0,813	+18,3

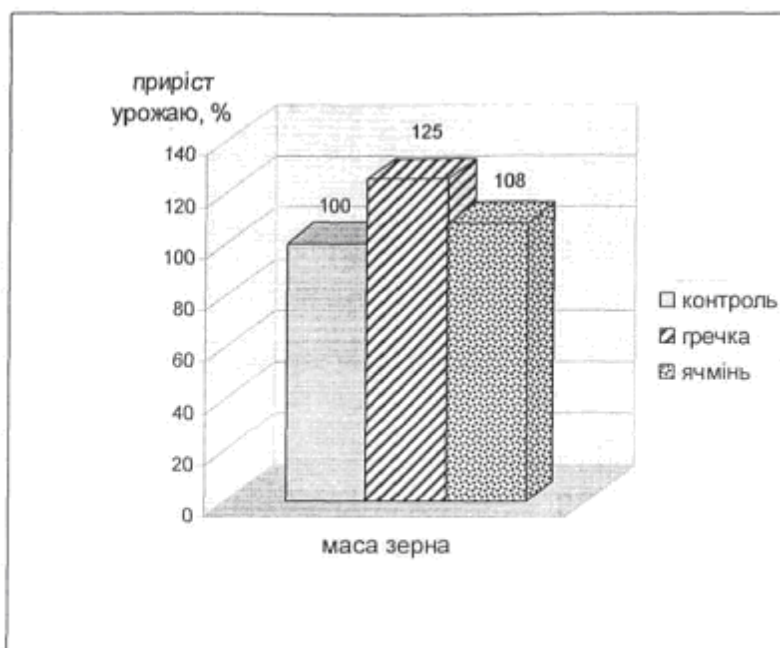
1) мг трифенілформазана 100г за 24 години;

2) мг глюкози в 10г за 24 години;

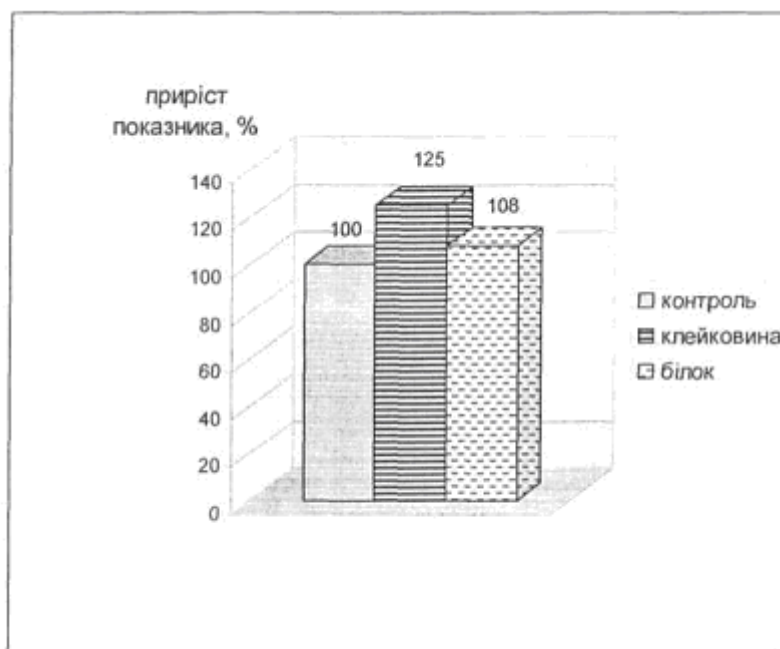
3) мг 1,4 - п - бензохінона в 10 за 1 годину;

4) мг N - NH₄ на 100г ґрунту;

5) мг N - NO₃ на 100г ґрунту.

Фіг. 1

Фіг. 2